

کتاب

اختصاص یارانه نان
در طرح هدفمندی

معادل ۵ هزار تومان یارانه نقدی به عدد یارانه مورد نظر برای حامل‌های انرژی اضافه شد و یارانه نقدی به ۴۵۵۰۰ تومان افزایش یافت. البته چون تعداد افراد متقاضی یارانه در شروع حدود ۶۳ میلیون نفر بود، لذا این عدد کمی فراتر از سرانه آن می‌شد. از طرف دیگر قیمت سوخت برای نانواها تغییر چندانی نکرد و در شروع طرح قرار شد آرد به صورت اعتبار به نانواها داده شود. این طرح توسط وزارت بازرگانی اجرا شد و آقای مهدی غضنفری (وزیر بازرگانی) و همکارانش مانند آقایان علی خانی، آدم عارف، خانم مرجان فقیه نصیری و ضیغمی تلاش زیادی برای طراحی و اجرای آن متقبل شدند و آثار مثبت بسیار زیادی از جمله کاهش ضایعات گندم و آرد در کشور و اینکه بسیاری از مفاسد فرایند مالی آن حذف شد را به همراه داشت. برای مثال در قیمت‌ها، نان سنگک در تهران از ۲۵۰ تومان به ۴۰۰ تومان افزایش یافت و نان لواش از ۵۰ تومان به ۹۰ تومان رسید، ولی یارانه ۵ هزار تومانی نقدی برای هر نفر برای طبقات متوسط و فقیر جامعه بسیار بالاتر از افزایش قیمتی بود که در نان اتفاق افتاد.

یکی از سخت‌ترین و پرخطرترین اقداماتی که در طرح تحول اقتصادی صورت پذیرفت اصلاحات قیمتی در حوزه آرد و نان بود. بسیاری از کارشناسان و نمایندگان مجلس در آن دوران قیمت‌گذاری به دولت توصیه می‌کردند که وارد فرایند اصلاح قیمت نان نشوید. چرا که نان قوت عام مردم است و هرگونه تغییر در قیمت آن منجر به اعتراضات اجتماعی شدیدی خواهد شد. برخی نیز به تجربه‌های شکست خورده دولت‌های قبلی در اصلاحات در این حوزه اشاره می‌کردند. اما ناکارایی و فساد در این حوزه آنقدر زیاد بود که نمی‌شد روند قبلی آن را ادامه داد و قطعاً باید اصلاحاتی صورت می‌پذیرفت.

● در سال ۸۹ علاوه بر قیمت حامل‌های انرژی، قیمت نان هم افزایش یافت و اصلاحات اساسی در این حوزه صورت گرفت. محورهای اصلی اصلاحات در حوزه کالاهای اساسی و آرد و نان چه بود؟

یکی از سخت‌ترین و پرخطرترین اقداماتی که در طرح تحول اقتصادی صورت پذیرفت اصلاحات قیمتی در حوزه آرد و نان بود. بسیاری از کارشناسان و نمایندگان مجلس در آن دوران قیمت‌گذاری به دولت توصیه می‌کردند که وارد فرایند اصلاح قیمت نان نشوید. چرا که نان قوت عام مردم است و هرگونه تغییر در قیمت آن منجر به اعتراضات اجتماعی

شدیدی خواهد شد. برخی نیز به تجربه‌های شکست خورده دولت‌های قبلی در اصلاحات در این حوزه اشاره می‌کردند. اما ناکارایی و فساد در این حوزه آنقدر زیاد بود که نمی‌شد روند قبلی آن را ادامه داد و قطعاً باید اصلاحاتی صورت می‌پذیرفت. در سال‌های اولیه مطالعات طرح تحول اقتصادی موضوع آرد و نان در کنار سایر کالاهای اساسی که در آن سال‌ها ردیف یارانه‌های مستقلی در بودجه داشتند مطرح شد. به عبارت دیگر موضوع یارانه کالاهای اساسی و حامل‌های انرژی از این منظر متفاوت بودند. یارانه کالاهای حامل‌های انرژی به صورت ضمنی بود، یعنی دولت پول نفت خام را کمتر

اجرای طرح هدفمندسازی یارانه‌ها یکی از پروژه‌های سنگین اقتصادی کشور بود که در قالب طرح تحول اقتصادی و در زمان دولت‌های نهم و دهم کلید خورد. در آن سال‌ها، دولت وقت با تعیین یارانه نقدی ۴۵۵۰۰ تومانی برای بیش از ۶۳ میلیون نفر، اجرای این طرح را کلید زد که پرداخت این رقم تا زمان دولت‌های یازدهم و دوازدهم نیز ادامه داشت و در دولت سیزدهم، رقم یارانه نقدی به ۳۰۰ و ۴۰۰ هزار تومان افزایش یافت. محمدرضا فرزین به عنوان دبیر ستاد هدفمندی یارانه‌ها در قالب کتاب درس‌هایی از هدفمندی یارانه‌ها، نکات زیادی را درباره روند اجرای این طرح بیان کرده است. در شماره امروز نیز، فرزین درباره تغییر یارانه نان و تصمیم‌گیری‌ها در این زمینه سخن گفته است.

گزارش

می‌گرفت و قیمت حامل‌های انرژی را قیمت‌گذاری می‌کرد. لذا آنچه در مورد اعداد یارانه انرژی بویژه غیر از برق و گاز وجود داشت یارانه‌ای است که از مابه‌التفاوت قیمت داخلی آن با قیمت جهانی به دست می‌آید که این مابه‌التفاوت در بودجه منعکس نمی‌شد. اما در مورد کالاهای اساسی ردیفی در بودجه منظور می‌شد که در سال ۱۳۸۹ تقریباً ۴۳۰۰ میلیارد تومان بود که این رقم در اختیار دولت قرار می‌گرفت تا کالاهای اساسی مانند گندم، برنج، روغن نباتی، شیر و سایر کالاهای اساسی را با قیمتی بالاتر خریده و با استفاده از این منابع با قیمتی پایین‌تر به مردم بفروشد. بنابراین در جلسات مشترک با مدیران

و کارشناسان وزارت بازرگانی آن زمان، تفکر غالب این بود که در مورد برخی از کالاهای اساسی نمی‌توان و به عبارت دیگر صحیح نیست که یارانه آنها قطع شود. مثلاً عموماً با قطع یارانه شیر مخالف بودند. مدیران وزارتخانه مثل آقای مفتاح که آن زمان معاون بازرگانی داخلی بود معتقد بود یارانه شیر کاملاً به گروه‌های هدف می‌رسد یا مثلاً یارانه شیر مدارس که در برخی از استان‌های کشور اجرا می‌شد طرح موفق بود که کاملاً به گروه‌های هدف می‌رسید. شواهد نشان می‌دهد در سال‌های اخیر کودکان در بسیاری از مدارس مناطق محروم و حتی در بسیاری از مدارس شهرهای تهران در جنوب شهر، دارای سوء تغذیه هستند و نیاز جدی به طرح تغذیه در مدارس داریم. حتی در بسیاری از این مدارس باید حداقل یک وعده غذای گرم نیز بدهیم. این طرح می‌تواند کاملاً هدفمند و با پرداخت یارانه بسیار اندکی نسبت به سایر یارانه‌ها صورت پذیرد و کارایی آن هم بسیار زیاد باشد. اما در مورد یارانه آرد و نان معتقد بودند که حتماً باید اصلاح قیمت صورت پذیرد. در

حوزه بازار آرد و نان در کشور، آقای رضا عبداللهی که در آن سال‌ها نماینده مجلس بود افکار بسیار روشنی داشت. وی معتقد بود باید در این حوزه بین کارخانجات آرد و نانواها رقابت شکل بگیرد. او منتقد تعیین قیمت توسط نهادهای دولتی بود. عبداللهی دائماً با استفاده از آمار نشان می‌داد که قطع یارانه آرد نمی‌تواند به افزایش چشمگیری در قیمت نان منجر شود و دولت را به انجام اصلاحات در این حوزه تشویق می‌کرد. در سال ۸۹ ما حدود ۴۰۰ کارخانه آرد و ۶ هزار نانواها داشتیم که روزانه ۳۰ هزار تن نان تولید می‌کردند. مصرف سالانه گندم نیز حدود ۱۲ میلیون تن بود. یعنی به هر کارخانه تقریباً ۲۰ هزار تن گندم می‌رسید. گندم هم با قیمت تضمینی حدود ۲۵۰ تومان از کشاورزان خریداری می‌شد و پس از توزیع بین کارخانجات آرد، آرد توسط شرکت بازرگانی دولتی از آنها خریداری می‌شد و به چندین نرخ به نانواها فروخته می‌شد. قیمت آرد برای نانواها ۳ نخ ۷۵ ریالی، ۱۰۰ ریالی و ۴۰۰ ریالی و آزاد بود. کار اصلی تعدادی از نانواها که

ناگفته‌هایی از نحوه شروع هدفمندی یارانه‌ها

رئیس جمهور (احمدی نژاد) گفت باید کارها را نهایی کنیم؛ می‌دانستیم باید در روزهای آینده طرح را اجرا کنیم، برای همین در شب‌های محرم دوباره به دفترمان برمی‌گشتیم. رئیس جمهور در جلسه‌ای (یکی از شب‌های محرم سال ۸۹) به من گفت: «سناریوهای نهایی حامل‌های انرژی را بیاور»

